

**BEVRAGING VAN DE CENTRA VOOR
LEERLINGENBEGELEIDING OVER
DE PRIORITEITEN VOOR 2020-2021**

VLAAMSE ONDERWIJSINSPECTIE

Hendrik Consciencegebouw
Koning Albert II-laan 15 - 1210 Brussel
02 553 88 50

www.onderwijsinspectie.be

Inhoud

1	Beleidssamenvatting	2
2	Inleiding	6
3	Resultaten	7
3.1	Prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg	7
3.1.1	Meldingen Covid-19.....	7
3.1.2	Personeelsleden die bij het contactonderzoek betrokken zijn.....	8
3.1.3	Impact van het contactonderzoek op de uitvoering van andere taken.....	9
3.1.4	Ondersteuningsvragen vanuit scholen	10
3.1.5	Uitvoering van de vaccinaties	11
3.1.6	Uitvoering van de systematische contacten.....	12
3.2	Specifieke aandacht voor bepaalde groepen van leerlingen	12
3.2.1	Maatregelen met het oog op de onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen	13
3.2.2	Systeem om bepaalde groepen van (kwetsbare) leerlingen te detecteren	15
3.2.3	Prioritaire groepen waarvoor de centra vooral aandacht hebben	16
3.2.4	Specifieke maatregelen verduidelijken en uitwerken per doelgroep.....	17
3.2.5	Overleg met de scholen over de onderwijsdeelname van bepaalde groepen van leerlingen	18
3.3	Beleid en (personeels)organisatie met het oog op uitvoering van deze prioriteiten	18
3.3.1	Aangepaste personeelsinzet.....	19
3.3.2	De mate waarin de aanpassingen van de personeelsinzet volstaat	20
3.3.3	Gesprek met scholen over de gewijzigde personeelsinzet	21
3.3.4	Aanpassing van de samenwerkingsafspraken	22
4	Conclusie	23
5	Aandachtspunten voor de overheid en onderwijspartners	23

1 **Beleidssamenvatting**

De ervaring met leerlingenbegeleiding tijdens de coronacrisis in het schooljaar 2019-2020, heeft de overheid ertoe aangezet om met de centra voor leerlingenbegeleiding enkele organisatorische en inhoudelijke richtlijnen af te spreken. Deze richtlijnen zijn een onderdeel van de pandemiscenario's¹ 2020-2021 en wijzen op wat de overheid prioritair vindt.

Tussen 28 september en 28 oktober 2020² besprak de onderwijsinspectie met alle centra³ de afgesproken prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg en de specifieke aandacht voor leerlingen die onder de huidige omstandigheden moeilijker deelnemen aan onderwijs dan andere leerlingen. We bespraken eveneens de flexibiliteit die de centra aan de dag leggen om de prioriteiten waar te maken.

Prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg

- De centra geven voorrang aan het contactonderzoek. De situatie is niet te vergelijken met de contactonderzoeken tijdens de eerste coronagolf: er zijn nu dagelijks veel meldingen. Naast de meldingen van scholen ontvangen heel wat centra ook meldingen van leerlingen die verblijven in een internaat dat al dan niet tot hun werkgebied behoort.
- De centra zetten steeds meer personeel in voor het contactonderzoek: ze betrekken verschillende disciplines, breiden hun inzetbaarheid stelselmatig uit, doen nieuwe (tijdelijke) aanwervingen of breiden bestaande contracten uit. Het vinden van de juiste profielen is daarbij een uitdaging. De verbreding van het contactonderzoek vergt specialisatie, bijkomende opleiding en de implementatie van ondersteunende procedures en documentatie.
- Naast het contactonderzoek beantwoorden de centra vele specifieke ondersteuningsvragen. Scholen stellen vooral vragen over de te nemen profylactische maatregelen en vragen hulp om ouders, leerlingen en leraren gerust te stellen. De helft van de centra ontvangt soms nog bijkomende vragen over de risicoanalyses. De permanentie en de lage drempel voor het stellen van vragen, maakt dat scholen ook steun zoeken bij de centra wanneer ze met hun vraag niet terecht kunnen bij de arbeidsgeneesheer, het Agentschap Zorg en Gezondheid of het Departement Onderwijs en Vorming.
- Centra nemen deel aan verschillende overlegfora om tot afstemming, gedeelde afspraken en een eenduidig beleid te komen met verschillende partners zoals eerstelijnszones, lokale besturen en crisiscellen.
- De centra geven aan dat de toenemende druk een impact heeft op zowel de reguliere werking binnen de preventieve gezondheidszorg en de vraaggestuurde werking als op de toepassing van de werkingsprincipes.

¹ Pandemiescenario's CLB 2020-2021 - https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Scenarios_CLB.pdf

² De bevraging vond plaats nadat de Vlaamse Regering voor de eerste vier maanden van het schooljaar 2020-2021 voor de centra een bedrag van 1.304.000 euro beschikbaar maakte voor een geïntensifieerd contactonderzoek COVID 19 en andere opdrachten. Begin november 2020 heeft de Vlaamse Regering bijkomend tien miljoen extra middelen beschikbaar gemaakt. De centra die de onderwijsinspectie in de loop van oktober contacteerde waren vaak al op de hoogte van de belofte over de tweede uitbreiding van middelen. Uit deze bevraging kan niet worden afgeleid of de tweede uitbreiding van extra middelen de komende maanden wel of niet volstaat om de werkdruk als gevolg van coronamaatregelen op te vangen en of het helpt om openstaande vacatures in te vullen. Dat effect is niet onderzocht.

³ Op basis van een instellingsnummer zijn er 58 centra. Vrij CLB-Limburg heeft echter een organisatie-model met vier regiodirecteurs en elke regiodirecteur staat telkens in voor twee centra. Omdat de antwoorden voor beide centra telkens hetzelfde waren, werd er vier keer één bevraging voor de twee centra ingevuld. In totaal zijn er dus 54 ingevulde bevragingen.

- Het is duidelijk dat niet alle centra de minimale verwachtingen over de uitvoering van de systematische contacten zullen realiseren onder de huidige omstandigheden. Slechts 38,89% (n = 21) van de centra slaagt erin om de minimale opdrachten op het vlak van systematische contacten uit te voeren. De meeste centra geven aan onzeker te zijn (n = 23; 42,59%) of er niet in te zullen slagen (n = 10; 18,52%).
- De centra maken zich zorgen over de impact van het niet (geheel) volgens de standaard kunnen opsporen en voorkomen van fysieke en mentale problemen.
- De centra zetten volop in op de uitvoering van de (inhaal)vaccinaties: ze willen kinderen en jongeren optimaal beschermen tegen infectieziekten. De meerderheid van de centra (n = 48; 88,89%) schat in dat ze deze opdracht kunnen realiseren. Slechts zes centra (11,11%) geven aan onzeker te zijn of ze deze opdracht kunnen realiseren. Ze ervaren een toenemende druk op de planning van de vaccinaties en houden rekening met een mogelijk stijgend ziekteverzuim bij hun personeel. De druk van de uit te voeren vaccinaties hangt ook af van de hoeveelheid inhaalvaccinaties en de stijgende contactonderzoeken.

Specifieke aandacht voor groepen van leerlingen die (door corona) moeilijker deelnemen aan onderwijs

- De centra hebben vooral vanuit de vraag- en aanbodgestuurde werking aandacht voor kwetsbare leerlingen. Bij de start van het schooljaar dachten ze echter weinig na over wat er voor bepaalde groepen van leerlingen nodig is om onderwijsdeelname in wisselende pandemiescenario's te verzekeren. Er is daardoor zelden sprake van een beleidsmatige aansturing van doelgroepspecifieke maatregelen en proactief handelen.
- Slechts 16,67% (n = 9) van de centra heeft een systeem dat alle groepen van leerlingen detecteert waarvoor de overheid specifieke aandacht vraagt. Evenveel centra hebben geen systeem dat deze doelgroepen en hun deelname aan onderwijs in coronatijd detecteert. De overige centra (n = 34; 62,96%) drukken zich voorzichtig uit: via meldingen uit scholen detecteren ze leerlingen die hun hulp nodig hebben. Via dit systeem krijgen ze echter niet voor alle doelgroepen een accuraat beeld van wat deze leerlingen eventueel remt in hun deelname aan onderwijs.
- De maatregelen van de centra zijn er vooral op gericht om kwetsbare leerlingen te bereiken en de continuïteit van ondersteuning te verzekeren. Maatregelen die de centra minder vaak nemen zijn: kwetsbare leerlingen stimuleren voor een extra onderwijsaanbod en met de school in gesprek gaan over een tijdig en gepast onderwijsaanbod voor leerlingen in quarantaine.
- De centra krijgen *vanuit hun vraaggestuurde werking* bepaalde groepen van leerlingen sneller dan andere op de radar. Ze besteden daardoor het meeste *aandacht* aan leerlingen in een verontrustende leefsituatie (n = 44; 81,48%). Driekwart (n = 41; 75,93%) van de centra besteden eveneens aandacht aan anderstalige nieuwkomers. Voor leerlingen in een residentiële setting vermelden de centra het minst vaak aandacht (n = 11; 20,37%), dat geldt ook voor leerlingen met een chronische aandoening die tot de risicogroep behoren (n = 15; 27,78%).
- De meeste centra (n = 22; 40,74%) geven aan dat ze soms ook wel *specifieke maatregelen* nemen voor bepaalde doelgroepen, bijvoorbeeld voor leerlingen in een verontrustende leefsituatie. Andere centra zeggen dat een meer specifieke benadering zich gaandeweg ontwikkelt (n = 19; 35,10%) en voor sommige centra is het niet duidelijk hoe ze het uitwerken van specifieke maatregelen kunnen aanpakken (n = 4; 7,41%). Negen centra werken geen specifieke aanpak uit omdat de (specifieke) maatregelen die ze voor bepaalde leerlingen nemen,

voortvloeien uit het gebruikelijke proces van melden, onthalen, vraagverheldering en eventueel begeleiding.

- De richtlijn om voor bepaalde groepen van leerlingen specifieke aandacht te hebben, was op zich zelden een reden om met scholen af te spreken over de uitvoering ervan. Het onderwerp kwam volgens de centra meestal wel op een overlegmoment met scholen ter sprake. Als er afspraken over de begeleiding van kwetsbare leerlingen zijn gemaakt, dan is dat op basis van de gebruikelijke samenwerking. Eventueel aangevuld met ervaringen uit de lockdown van afgelopen schooljaar.

Impact van corona op het beleid en de (personeels)organisatie van het centrum

- De meeste centra (n = 43; 79,63%) hebben hun organisatie aangepast aan de prioriteiten van de overheid. Sommige centra hebben zich reeds van bij het begin van het schooljaar anders georganiseerd, andere centra deden dat omwille van de toenemende druk van het contactonderzoek. Een aantal van de overige centra (n = 11; 20,37%) gaf aan dat ze zich op korte tijd nog zouden reorganiseren omwille van de exponentiële stijging van COVID-19 besmettingen.
- Centra hebben veel flexibiliteit aan de dag gelegd door het personeel anders in te zetten, waar mogelijk bijkomende aanwervingen te doen en een permanentiesysteem (voor de avonden en weekends) uit te werken. Voorlopig is dit systeem vooral gebaseerd op vrijwilligheid met zeer veel overuren als gevolg. De centra geven aan dat een duidelijker arbeidskader voor avond- en weekendwerk wenselijk is, wanneer deze situatie aanhoudt. Ondanks dit voortdurend schakelen, volstaan voor de meerderheid van de centra (n = 25; 58,14%) deze aanpassingen slechts in 'beperkte mate' of zijn ze zelfs 'onvoldoende' om in te spelen op de snel wijzigende behoeften met betrekking tot de prioritaire en andere opdrachten.
- Scholen werden meestal enkel geïnformeerd over de aanpassingen aan de CLB-organisatie. Waar er toch overleg plaatsvond, gebeurde dit op schooloverstijgend niveau en werden de afspraken nadien aan de scholen teruggekoppeld. De communicatie focuste voornamelijk op de prioritering: het centrum informeerde de scholen over de opdrachten die het met voorrang opneemt (prioritaire groepen, crisissen, reeds lopende trajecten).
- 62,96% (n = 34) van de centra geeft aan dat de samenwerkingsafspraken met de scholen aangepast zijn aan de opgelegde prioriteiten. Vooral de prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg worden hierin opgenomen, de specifieke aandacht voor bepaalde prioritaire doelgroepen komt minder systematisch aan bod. De afspraken zijn voortdurend onderhevig aan veranderingen, waardoor de zinvolheid ervan in vraag gesteld wordt. Daarnaast ligt sinds dit schooljaar het initiatief voor het opstellen van die samenwerkingsafspraken bij de scholen, wat ook een mogelijke verklaring is voor het feit dat de samenwerkingsafspraken nog niet aangepast werden. Tot slot zorgt ook de toenemende druk van het contactonderzoek ervoor dat de samenwerkingsafspraken soms op het achterplan raken.

Conclusie

Contactonderzoek krijgt, zoals afgesproken met de overheid, voorrang op alle andere opdrachten. Doorheen de bevraging werd voelbaar hoe de centra zich telkens weer aanpasten en meer personeel voor contactonderzoek inzetten. Er vielen gaten in de uitvoering van andere opdrachten, ook in de prioritaire opdrachten voor schooljaar 2020-2021.

De centra leggen prioriteiten binnen de prioriteiten voor schooljaar 2020-2021. Met contactonderzoek en vaccinaties als eerste prioriteit. Naarmate de bevraging vorderde, vonden de centra het onzeker of zelfs onmogelijk om de afgesproken systematische contacten uit te voeren. De start van het schooljaar

ging niet gepaard met het uitwerken van een strategie en proactieve aanpak om in verschillende pandemiescenario's de onderwijsdeelname te behouden van leerlingen waarvoor de overheid specifieke aandacht vraagt. De criteria die de centra hanteren om binnen de vraaggestuurde werking te prioriteren, sluiten in meerdere of mindere mate aan bij de door de overheid opgegeven groepen van leerlingen.

De centra tonen een grote flexibiliteit in het organiseren en uitvoeren van het contactonderzoek. De druk en onvoorspelbaarheid van het contactonderzoek dwingt hen om voortdurend de planningen en samenwerking met de scholen te herbekijken en te communiceren. Daarnaast zijn er de samenwerkingsovereenkomsten. Ze komen met vertraging tot stand. De opgave om samen met de scholen specifieke aandacht te hebben voor leerlingen die moeilijker aan onderwijs deelnemen, is niet meteen onderwerp van gesprek en planning tijdens het overleg met de scholen. In scholen met een zwakker zorgbeleid sturen CLB-medewerkers vanuit de gebruikelijke werking soms wel aan op afspraken over bepaalde noodzakelijke maatregelen.

Aandachtspunten voor de overheid en onderwijspartners

1. De Vlaamse Regering voorziet extra middelen voor het contactonderzoek. Het komt er nu op aan dit extra budget lang genoeg in de centra beschikbaar te houden en een flexibel gebruik ervan toe te staan, breder dan het contactonderzoek. De middelen zijn nodig om de druk van het contactonderzoek op de andere opdrachten te beperken en om de onderwijsdeelname van bepaalde groepen van leerlingen proactief en doorheen het schooljaar te bevorderen.
2. Het is voor de centra onvoldoende duidelijk hoe ze met maatregelen kunnen anticiperen op wisselende omstandigheden die de onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen bemoeilijken. Er is ondersteuning nodig om met hen een strategie en aanpak uit te werken waardoor ze tijdig, accuraat, doelgroepspecifiek en in verschillende pandemiescenario's de noodzakelijk maatregelen nemen om onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen in samenwerking met de scholen te realiseren.
3. Er ligt een uitdaging voor de overheid, de schoolbesturen, de ondersteuning/begeleiding en de onderwijsinspectie om een strategie uit te werken die de scholen accuraat detecteert en ondersteunt die achterblijven op het vlak van zorgbeleid. Het meldingssysteem waarop de centra nu in hoge mate vertrouwen, wordt grotendeels via de scholen geactiveerd. Daardoor zijn de centra in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van het zorgbeleid in de scholen. De centra geven aan dat ze via de signaalfunctie inspelen op een zwak zorgbeleid, maar ze zeggen tegelijk dat het moeilijk is als ze de enige partner zijn die net in deze scholen extra aandacht vraagt voor maatregelen die de onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen bevorderen.
4. Klassenraden buigen zich over heroriënteringen en scholen vragen de centra (gemotiveerde) verslagen op te maken. Bij de centra leeft een bezorgdheid over een faire heroriëntering in de huidige omstandigheden en over de impact ervan op het verloop van de onderwijsloopbaan van kwetsbare leerlingen. Vooral als ze bedenkingen hebben bij de aangeboden leerlingenbegeleiding en als leerlingen te snel een uitbreiding van de onderwijsdoelen moeten verwerken. Naast de verwachting om leerlingen een faire diagnostiek en faire evaluatie te geven, is ook een faire onderwijsloopbaanbegeleiding nodig. Het is belangrijk dat de overheid met de verschillende partners uitklaart en afsprekt wat nodig is voor een faire onderwijsloopbaanbegeleiding.

2 Inleiding

De onderwijsinspectie voerde een bevraging uit voortbouwend op de belronde bij de centra vorig schooljaar⁴ en rekening houdend met de prioriteiten van de overheid voor het schooljaar 2020-2021⁵.

Tussen 28 september en 28 oktober 2020⁶ sprak de onderwijsinspectie met alle centra⁷ over

- de prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg
- de specifieke aandacht voor groepen van leerlingen die onder de huidige omstandigheden moeilijker deelnemen aan onderwijs
- en de impact van corona op de personeelsorganisatie.

De ervaring met leerlingenbegeleiding tijdens de coronacrisis in het schooljaar 2019-2020, heeft de overheid ertoe aangezet om met de centra afspraken te maken over een aantal organisatorische en inhoudelijke richtlijnen. Deze richtlijnen werden opgenomen in de pandemiescenario's 2020-2021 en geven aan wat de overheid een prioriteit vindt.

Op het vlak van preventieve gezondheidszorg vraagt de overheid om bepaalde opdrachten prioritair op te nemen. Op die manier hoopt ze dat de centra naast het contactonderzoek de meeste vaccinaties en systematische contacten realiseren.

Op het vlak van kwetsbare groepen van leerlingen vraagt de overheid aan scholen en centra vanaf code groen (nul risico) specifieke aandacht te hebben voor leerlingen die omwille van corona of andere factoren niet of moeilijker deelnemen aan het onderwijs.

“Scholen en CLB’s hebben hier samen vanaf het begin van het schooljaar 2020-2021 aandacht voor en vertrekken daarbij vanuit een brede benadering: niet enkel het huidige pandemie-niveau telt, maar ook de mogelijke effecten van eerdere maatregelen op (de context) van leerlingen.”⁸

In code geel, oranje en rood wordt de vraag explicieter door groepen van leerlingen (en hun context) te benoemen. De overheid verwijst naar leerlingen die bedreigd zijn in hun psychische en fysieke integriteit, die een dalend of negatief welbevinden ervaren, met een definitieve uitsluiting of waarvoor een tuchtprocedure loopt, die ingeschreven zijn als anderstalige nieuwkomers, die in een residentiële setting verblijven, die specifieke onderwijsbehoeften hebben of die lijden aan een chronische aandoening.

⁴ https://www.onderwijsinspectie.be/sites/default/files/atoms/files/200701_Rapport%20belronde%20CLB.pdf

⁵ Pandemiescenario's CLB 2020-2021 - https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Scenarios_CLB.pdf

⁶ De bevraging vond plaats nadat de Vlaamse Regering voor de eerste vier maanden van het schooljaar 2020-2021 voor de centra een bedrag van 1.304.000 euro beschikbaar maakte voor een geïntensifieerd contactonderzoek COVID 19 en andere opdrachten. Begin november 2020 heeft de Vlaamse Regering bijkomend tien miljoen extra middelen beschikbaar gemaakt. De centra die de onderwijsinspectie in de loop van oktober contacteerde waren vaak al op de hoogte van de belofte over de tweede uitbreiding van middelen. Uit deze bevraging kan niet worden afgeleid of de tweede uitbreiding van extra middelen de komende maanden wel of niet volstaat om de werkdruk als gevolg van coronamaatregelen op te vangen en of het helpt om openstaande vacatures in te vullen. Dat effect is niet onderzocht.

⁷ Op basis van instellingsnummer zijn er 58 centra. VCLB-Limburg heeft echter een organisatiemodel met vier regiodirecteuren en elke regiodirecteur staat telkens in voor 2 centra. Omdat de antwoorden voor beide centra telkens hetzelfde waren, werd er 4 keer één bevraging voor de twee centra ingevuld. In totaal zijn er dus 54 ingevulde bevragingen.

⁸ Pandemiescenario's CLB 2020-2021 - https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Scenarios_CLB.pdf

De door de overheid gevraagde specifieke aandacht sluit aan bij de bezorgdheden en prioriteiten waar- naar de centra eerder zelf ook al verwezen toen we hen eind vorig schooljaar consulteerden om de impact van de coronacrisis na te gaan op hun werking.

Dit rapport bevat een kwantitatieve en een kwalitatieve verwerking van de bevraging en heeft betrek- king op alle centra.

3 Resultaten

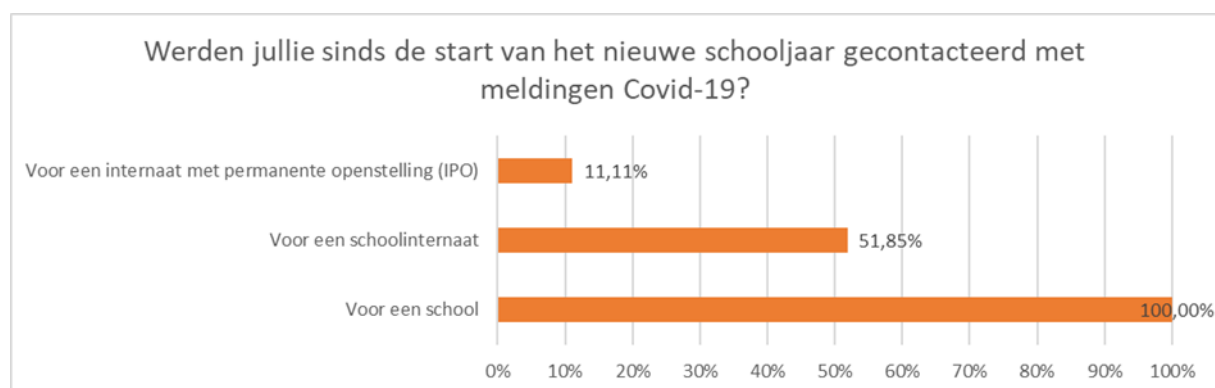
3.1 Prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg

Op het vlak van preventieve gezondheidszorg vraagt de overheid om voorrang te geven aan het con- tactonderzoek COVID-19 voor scholen, schoolinternaten en internaten met permanente openstelling in elk pandemieniveau. Daarnaast zijn er afspraken met het Departement Onderwijs en Vorming, het Agentschap Zorg en Gezondheid, de Vlaamse Wetenschappelijke Vereniging voor Jeugdgezondheids- zorg (VWVJ) en de Internettensamenwerkingscel (ISC) over de minimale verwachtingen bij het inhalen van vaccinaties en systematische contacten uit het schooljaar 2019-2020, voor zover deze nog niet afgerond zijn. Deze minimale verwachtingen zijn ook richtinggevend voor het inplannen van vaccina- ties en systematische contacten 2020-2021. Op die manier hoopt de overheid dat er naast het con- tactonderzoek geen breuken ontstaan in het vaccinatieschema voor het schooljaar 2020-2021. En dat er zoveel mogelijk systematische contacten worden gerealiseerd, al dan niet op vraag van leerlingen en ouders.

Hoe verloopt het contactonderzoek? Zet het contactonderzoek de uitvoering van andere taken onder druk? En slagen de centra erin om de minimale verwachtingen te realiseren? Met deze vragen bevro- egen we de centra over de prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg.

Tijdens de gesprekken voelden we de druk van het contactonderzoek toenemen. Dit maakte de reali- satie van de afgesproken prioriteiten onzeker. Dit is zichtbaar in de resultaten van de bevraging.

3.1.1 Meldingen Covid-19

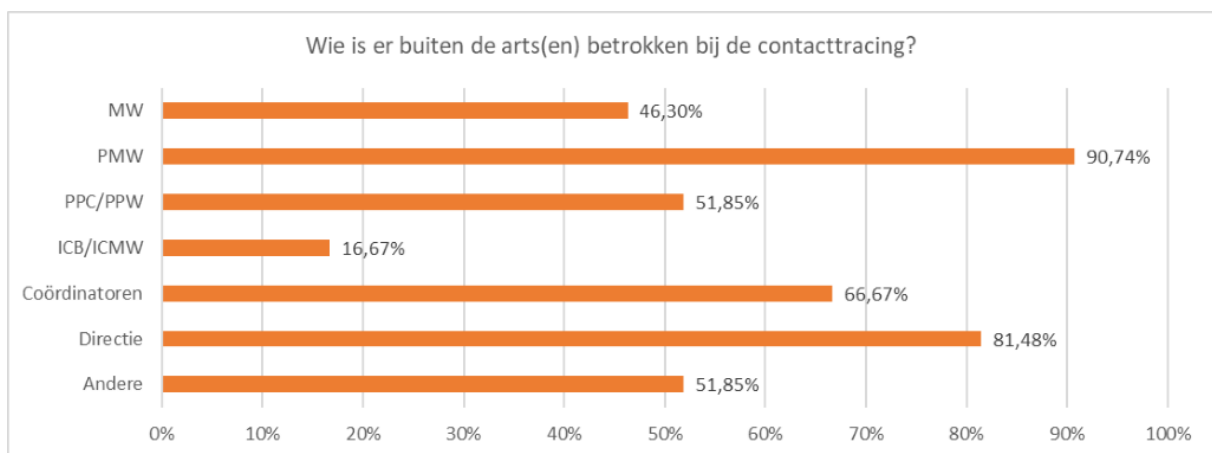

Alle centra krijgen meldingen van mogelijke besmettingen Covid-19 voor scholen. Ongeveer de helft (n = 28; 51,85%) van de centra krijgen meldingen voor schoolinternaten en zes centra (11,11%) voor een internaat met permanente openstelling.

TOELICHTING

De situatie is niet te vergelijken met de contactonderzoeken tijdens de eerste coronagolf: er zijn nu dagelijks talrijke meldingen waardoor het totaal aantal sterk toeneemt. Naast de meldingen voor scholen ontvangen heel wat centra ook meldingen van leerlingen die verblijven in een internaat dat al dan niet tot hun werkgebied behoort.

3.1.2 Personeelsleden die bij het contactonderzoek betrokken zijn

Alle disciplines zijn in meerdere of mindere mate betrokken bij contactonderzoek. Naast de arts(en) wordt in bijna alle centra paramedisch werkers (n = 49; 90,74%) ingezet. Ook directies (n = 44; 81,48%) en coördinatoren (n = 36; 66,67%) nemen een ondersteunende of actieve rol op in het contactonderzoek. In negen centra (16,67%) zetten interculturele bemiddelaars of medewerkers zich in om taalbarrières en sociaal-culturele verschillen te overbruggen. In ongeveer de helft van de centra worden ook 'andere' medewerkers ingezet: vrijwilligers, stagiaires, brugfiguren van steden of gemeenten, nieuwe aanwervingen...

TOELICHTING

De centra moeten steeds meer personeel inzetten om de werkdruk van het contactonderzoek aan te kunnen.

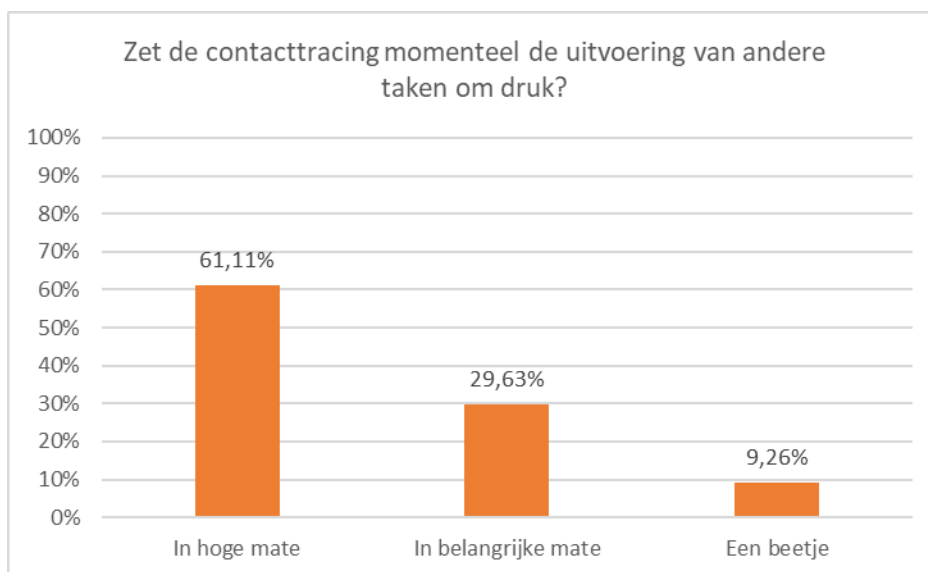
Contactonderzoek vergt specialisatie. Centra maken een onderscheid tussen het effectieve contactonderzoek (inschatten van risico's en bepalen van de te nemen maatregelen) enerzijds en de communicatie en administratieve verwerking anderzijds. Het in kaart brengen en beoordelen van de laag- en hoogrisicocontacten en het bepalen van de profylactische maatregelen, gebeurt door de artsen of onder supervisie van de arts(en). Andere disciplines worden vooral ingeschakeld in de communicatie met ouders en leerlingen die volgt na de risicoinschatting en de te nemen profylactische maatregelen. Met permanentiesystemen en beurtrollen verdelen de centra het avond- en weekendwerk.

De snelheid en intensiteit waarmee moest worden geschakeld, is hoog. Naarmate het aantal meldingen steeg, hebben de centra de personeelsinzet en de betrokkenheid van verschillende disciplines

stelselmatig uitgebreid, al dan niet op vrijwillige basis. Ze zetten de bijkomende middelen in voor de uitbreiding van bestaande contracten of voor de aanwerving van extra (tijdelijk) personeel. Het is voor de centra niet evident om de juiste profielen te vinden.

De verbreding van het contactonderzoek betekent dat de centra moeten voorzien in opleiding en in ondersteunende procedures en documentatie. Sommige centra voelen zich in snelheid gepakt en hebben niet de ruimte om zich maximaal voor te bereiden en de personeelsinzet geleidelijk uit te tekenen. Dit zorgt voor een hoge organisatorische druk.

3.1.3 Impact van het contactonderzoek op de uitvoering van andere taken

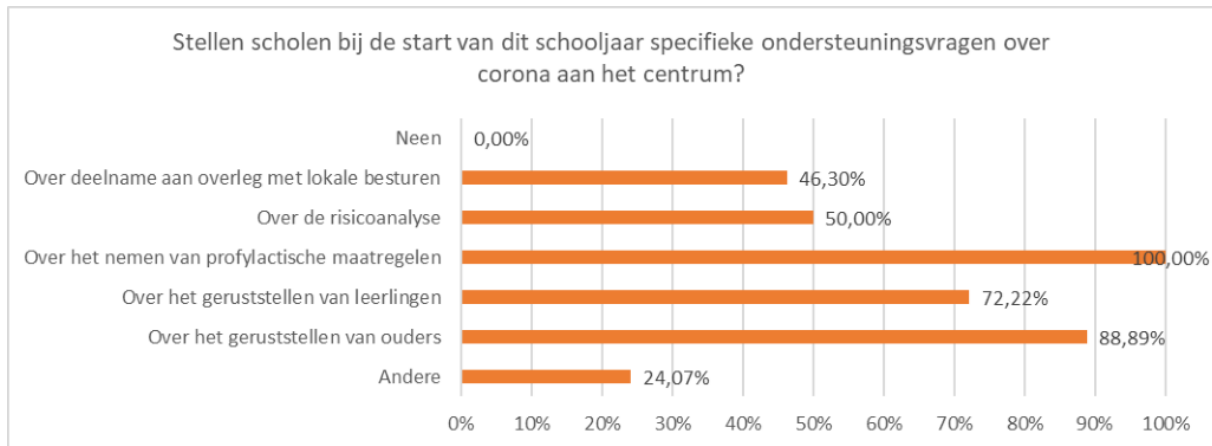

Meer dan de helft van de centra geeft aan dat de uitvoering van andere opdrachten ‘in hoge mate’ (n = 33; 61,11%) onder druk staat en bijna een derde van de centra geeft aan dat dit ‘in belangrijke mate’ (n = 16; 29,63%) zo is. Op het moment van de bevraging geeft slechts een minderheid (n = 5; 9,26 %) aan dat er ‘een beetje’ druk is op de uitvoering van andere taken.

TOELICHTING

De centra zetten steeds meer personeel in voor het contactonderzoek en dat heeft onvermijdelijk gevolgen voor de andere CLB-opdrachten. Gevolgen voor de uitvoering van de reguliere opdrachten binnen de preventieve gezondheidszorg en voor de vraaggestuurde werking. Zo staat de bijdrage van de artsen aan vraaggestuurde begeleiding onder druk en sommige werkingsprincipes zoals multidisciplinair samenwerken en proactief handelen, worden onder de huidige omstandigheden nog moeilijker dan anders gerealiseerd. Daarnaast blijkt uit de bevraging dat er ook gevolgen zijn voor die andere prioriteit: specifieke aandacht voor bepaalde prioritaire groepen van leerlingen.

3.1.4 Ondersteuningsvragen vanuit scholen

Alle centra krijgen specifieke ondersteuningsvragen van scholen naar aanleiding van meldingen van (vermoedelijke) COVID-19 besmettingen en de te nemen profylactische maatregelen. Dit gaat vaak gepaard met vragen over het geruststellen van ouders (n = 48; 88,89%) en leerlingen (n = 39; 72,22%). De helft van de centra (n = 27; 50%) ontvangen van scholen specifieke vragen over de risicoanalyse. Daarnaast geven 24,07% (n = 13) van de CLB's 'andere' vragen aan vanuit scholen.

TOELICHTING

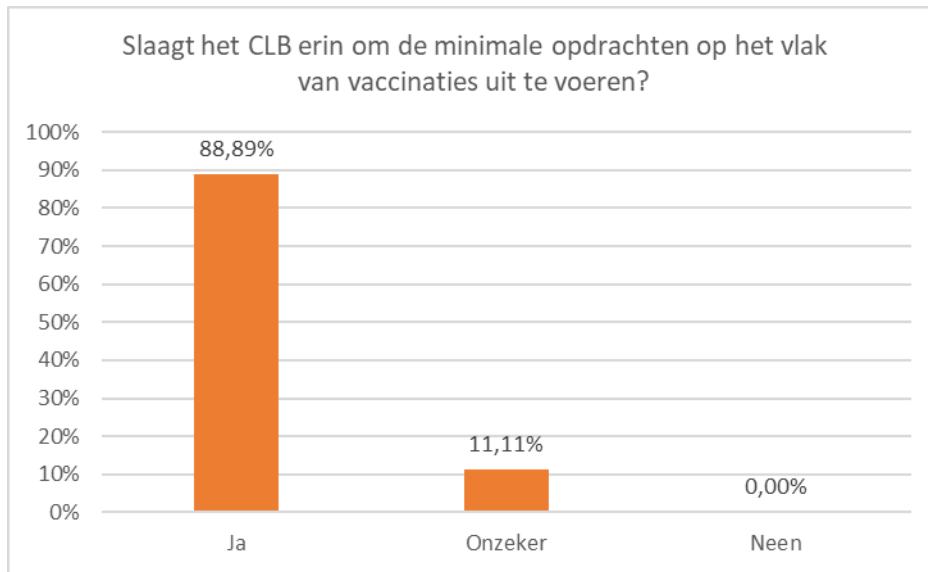
Vooral bij de start van het schooljaar en in geval van bijkomende maatregelen vanuit de overheid stellen scholen extra vragen over risicoanalyses: bijvoorbeeld over de veilige organisatie van extra-muros-activiteiten of lessen lichamelijke opvoeding en over de veilige inzet van ondersteuners in de klassen. CLB's geven aan dat de scholen ondertussen zelfredzamer zijn geworden in het toepassen van de veiligheidsmaatregelen.

Scholen vragen ook ondersteuning in hoe ze jongeren kunnen motiveren om zich aan de maatregelen te houden en in hun communicatie met ouders over bijvoorbeeld het gebruik van mondkapjes. Sommige CLB's lossen de grote stroom aan vragen creatief op: een aparte telefonische lijn, een aparte corona-mailbox of een webinar over 'coronacommunicatie' voor scholen.

Andere vragen gaan over het geruststellen van en contactonderzoek bij het onderwijspersoneel. De permanentie en de lage drempel maakt dat scholen de centra aanspreken wanneer ze met hun vraag niet terecht kunnen bij de arbeidsgeneesheer, het Agentschap Zorg en Gezondheid of het Departement Onderwijs en Vorming.

Centra nemen deel aan overleg met eerstelijnszones, lokale besturen, crisiscellen ... Dit gebeurt meestal niet op vraag van scholen, maar is wel noodzakelijk om tot afstemming, gedeelde afspraken en een eenduidig beleid te komen. Dit afstemmingsproces is intensief en vraagt voortdurende inspanningen.

3.1.5 Uitvoering van de vaccinaties

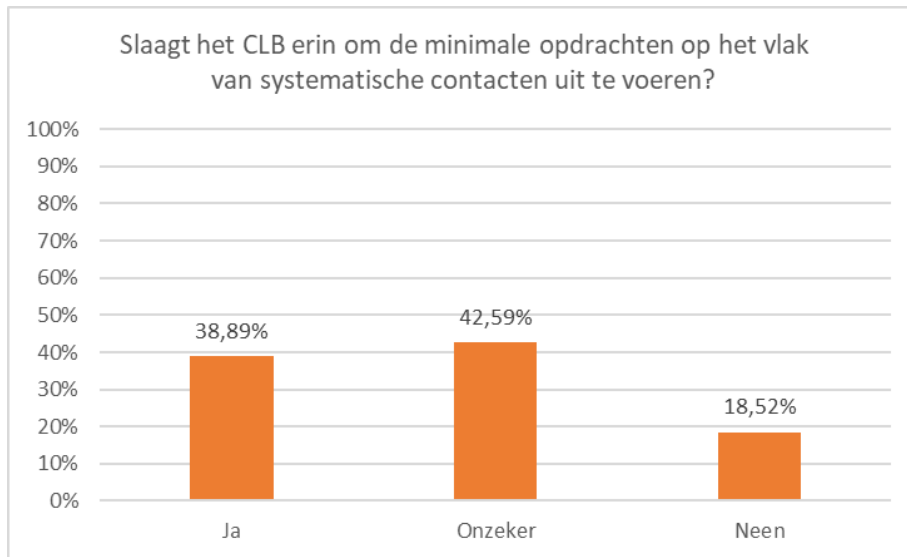
Geen enkel centrum geeft aan niet te zullen slagen in de uitvoering van de minimale opdrachten op het vlak van vaccinaties. De meerderheid van de centra (n = 48; 88,89%) schat in dat ze deze opdracht kan realiseren. Zes centra (11,11%) zijn hier op het moment van de bevraging onzeker over.

TOELICHTING

Om kinderen en jongeren optimaal te beschermen tegen infectieziekten maken de centra een eerste prioriteit van de (inhaal)vaccinaties. De centra zien dit als een belangrijke maatschappelijke opdracht en gaan daarom ook voor een maximaal bereik.

Toch reageren enkele CLB's voorzichtig omdat de toekomst onzeker is. Ze ervaren een toenemende druk op de planning van de vaccinaties en houden rekening met een mogelijk stijgend ziekteverzuim bij hun personeel. De druk van de uit te voeren vaccinaties hangt ook af van de hoeveelheid inhaalvaccinaties en de stijgende contactonderzoeken. Bij hun vaccinatieplanning houden centra rekening met de fysieke onbereikbaarheid van de leerlingen omwille van een andere kleurcode in het onderwijs of quarantainemaatregelen. De uitdaging bestaat erin om in deze context alle leerlingen, ongeacht de omstandigheden, op het juiste moment te bereiken. Zoals een CLB het verwoordt: "Het is een hele puzzel. Een jaarplanning opmaken, is onmogelijk."

3.1.6 Uitvoering van de systematische contacten

Slechts 38,89% (n = 21) van de centra slaagt erin om de minimale opdrachten op het vlak van systematische contacten uit te voeren. De meeste centra geven aan onzeker (n = 23; 42,59%) te zijn of er niet (n = 10; 18,52%) in te zullen slagen.

TOELICHTING

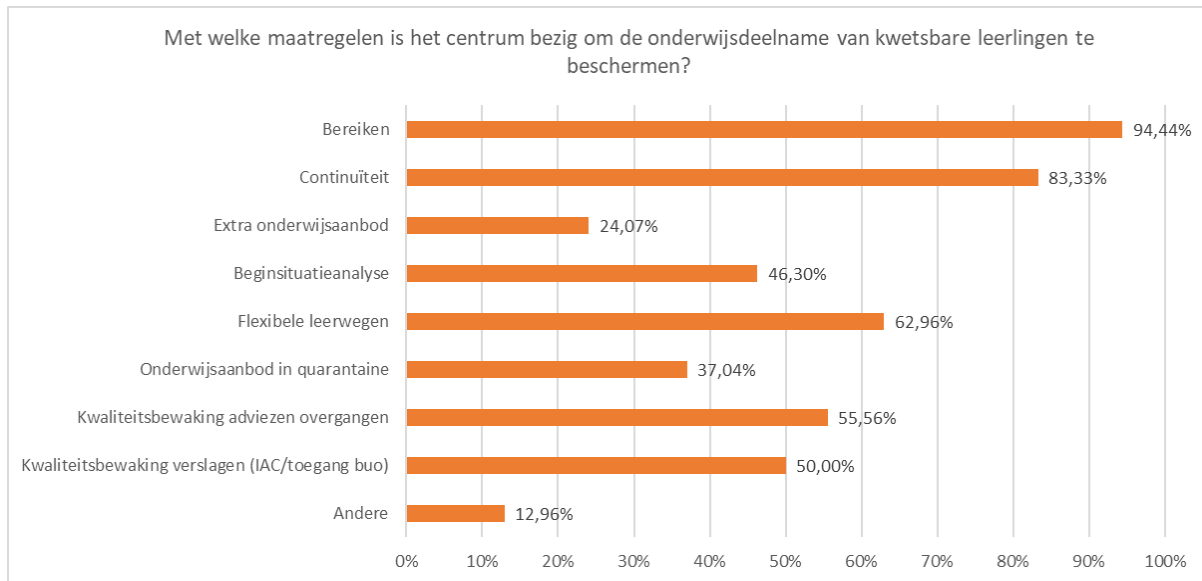
Het is duidelijk dat de minimale verwachtingen inzake de systematische contacten niet bij alle centra zullen worden gerealiseerd onder de huidige omstandigheden. Ondanks de geformuleerde minimale verwachtingen, overwegen CLB's een verdere prioritering. Om tijd te winnen, verlopen de systematische contacten anders waardoor de kwaliteit ervan sterk onder druk staat. De centra maken zich zorgen over de impact van het niet (geheel) volgens de standaard kunnen opsporen en voorkomen van fysieke en mentale problemen. Daarnaast maken enkele CLB's zich zorgen over de verschillen in de realisatie van de systematische contacten over de CLB's heen.

3.2 Specifieke aandacht voor bepaalde groepen van leerlingen

Wat hebben de centra samen met de scholen voorzien om vanaf de start van het schooljaar 2020-2021 de onderwijsdeelname van bepaalde kwetsbare groepen van leerlingen te continueren en te bevorderen? Met deze vraag gingen we het gesprek aan met de centra.

De doelgroepen waar we naar informeren zijn in de pandemiescenario's opgenomen en de maatregelen die we als antwoordmogelijkheid voorzien, komen uit de verwerking van onze belronde van vorig schooljaar. We vragen achtereenvolgens naar de maatregelen die - ongeacht de specifieke doelgroepen van de overheid - voor kwetsbare leerlingen al zijn ingeburgerd, naar een systeem om (tijdig) doelgroepen in beeld te krijgen en naar de doelgroepen waar het centrum meer specifiek mee bezig is. Tot slot stellen we de vraag in welke mate de richtlijn voor die bepaalde groepen tot een doordachte en specifieke benadering heeft geleid en of hierover met de scholen afspraken zijn gemaakt.

3.2.1 Maatregelen met het oog op de onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen

Vrijwel alle centra (n = 51; 94,44%) vermelden vooral maatregelen om kwetsbare leerlingen te bereiken en continuïteit van ondersteuning te verzekeren (n = 45, 83,33%). Maatregelen die de centra minder vaak nemen zijn: met de school in gesprek gaan over een tijdig en gepast onderwijsaanbod voor leerlingen in quarantaine (n = 20; 37,04%) en leerlingen stimuleren voor een extra onderwijsaanbod (n = 13; 24,07%).

TOELICHTING

De centra beschouwen de prioritaire werking voor kwetsbare leerlingen als een onderdeel van hun opdracht. De start van het schooljaar ging in de centra echter niet gepaard met een grondige reflectie over wat er - naast de gebruikelijke werking - “voor bepaalde groepen van leerlingen” nog “specifiek” nodig is om hun onderwijsdeelname in de huidige omstandigheden te verzekeren. De centra vallen vooral terug op de gebruikelijke werking en op de eigen prioritering binnen de vraaggestuurde begeleiding. Ze gaan er van uit hierdoor veel kwetsbare leerlingen te bereiken.

De centra geven verschillende verklaringen voor het wel of niet inzetten van bepaalde maatregelen. Ze vinden sommige maatregelen bijvoorbeeld minder dringend als de leerlingen op de school zijn en ze bekijken de maatregelen vooral vanuit een taakverdeling tussen school en CLB. Ze zetten maatregelen daardoor eerder selectief in. De gevraagde “specifieke aandacht” benaderen de centra niet zo zeer als een geheel van noodzakelijke maatregelen die ze samen met de school op maat van bepaalde doelgroepen vormgeven.

Het begrip “kwetsbaarheid” verbinden de centra aan de werking die ze hierrond eerder al uitbouwden en ook aan SES-kenmerken, armoede en aan leerlingen waarvoor ze beslisten prioritair de ondersteuning op te nemen.

Bepaalde maatregelen zetten de centra ad hoc in, vooral in scholen met een zwak zorgbeleid. Tegelijk geven sommige centra aan dat het eenzaam werken is in scholen met een zwak zorgbeleid en dat ze net daar moeilijk tot een gesprek over noodzakelijke maatregelen en betere ondersteuning van kwetsbare leerlingen komen.

Wat houden de maatregelen in?

We zorgen ervoor dat we hen bereiken

De centra vermelden in dit verband maatregelen zoals stoepbezoeken, chatgesprekken, blended hulpverlening ... die zij in het schooljaar 2019-2020 tijdens de lockdown namen om het CLB bekend te maken, met kwetsbare leerlingen in contact te treden of om jongeren toegang te geven tot het internet. De centra rekenen vooral op de scholen (en eventueel andere partners) om leerlingen die hen nodig hebben aan te melden.

We verzekeren continuïteit van ondersteuning en begeleiding

Dit blijft voor heel wat centra één van hun prioriteiten, onder meer omdat de wachtlijsten in de jeugdhulp lang zijn waardoor ze vooral kwetsbare leerlingen zelf langer blijven opvolgen. Sommige centra geven aan dat continuïteit realiseren moeilijk is door het contactonderzoek en de in te halen (vragen naar het opstarten van) begeleidingstrajecten.

We stimuleren hen om deel te nemen aan een extra onderwijsaanbod

Centra die deze maatregel vermelden, denken vooral aan noodopvang en aan samenwerking met internaten. De centra maken van een extra aanbod tijdens de vakantieperiode (nog) niet altijd gebruik omdat een aanbod in de regio ontbreekt, omdat scholen niet overtuigd zijn om hieraan mee te werken en omdat een wildgroei aan initiatieven vereist dat ze eerst het aanbod in kaart brengen en verkennen vooraleer er naartoe te leiden. Sommige centra zeggen dat ze daarom eerder inzetten op randvoorwaarden en op alternatieven zoals huiswerkbegeleiding en studiebegeleiding.

We gaan in gesprek met de school om te bereiken dat het nieuwe schooljaar op hun maat van start gaat

Over het algemeen vinden de centra dat het maken van een beginsituatieanalyse, vooral de verantwoordelijkheid is van de scholen. De centra die deze maatregel vermelden (n = 25; 46,30 %), ervaren dat niet alle scholen een beginsituatieanalyse opmaken en weinig differentiëren. Centra gaan er van uit dat in dat geval CLB-medewerkers het opmaken van een beginsituatieanalyse en de hierop volgende differentiatie met de betrokken scholen bespreken. Bijvoorbeeld naar aanleiding van het opmaken van de samenwerkingsafspraken met de school of via de signaalfunctie. Andere centra (n = 29; 53,70%) ervaren dat scholen in hun werkgebied een beginsituatieanalyse maakten op basis van hun eigen data en eventueel met ondersteuning van de pedagogische begeleiding. Ze zetten om die reden niet in eerste instantie in op deze maatregel.

We sensibiliseren de school voor de toepassing van flexibiliteit - zoals de regelgeving voorziet - als dat nodig is om de onderwijsdeelname te behouden en versterken

Centra die het gebruik van deze maatregel vermelden, gaan er van uit dat de CLB-medewerkers dit opnemen als het nodig is, bijvoorbeeld in scholen met een zwak zorgbeleid. Ze informeren in dat geval de school over de mogelijkheden, brengen de mogelijkheid van flexibiliteit in herinnering en informeren over het onderwijsaanbod en redelijke aanpassingen. Bij sommige centra hoor je in dit verband de bezorgdheid over klassenraden die eerder aan heroriëntering of een vraag naar ondersteuning denken in plaats van aan flexibiliteit. Terwijl de centra voor sommige leerlingen en omwille van het zorgbeleid van de school redenen zien om eerst stil te staan bij de opgelopen achterstand, de aangeboden leerlingenbegeleiding en het effect van uitbreidingsdoelen die er (voor sommige leerlingen te snel) opnieuw zijn bijgekomen.

We gaan in gesprek met de school over een tijdig en gepast onderwijsaanbod voor niet zieke leerlingen in quarantaine

Voor deze maatregel leggen de meeste centra de verantwoordelijkheid voornamelijk bij de scholen. De bevraging deed sommige centra wel nadenken over hoe ze hun informatie over leerlingen in quarantaine kunnen gebruiken om te verzekeren dat kwetsbare leerlingen een gepast onderwijsaanbod krijgen, ook als ze individueel in quarantaine moeten.

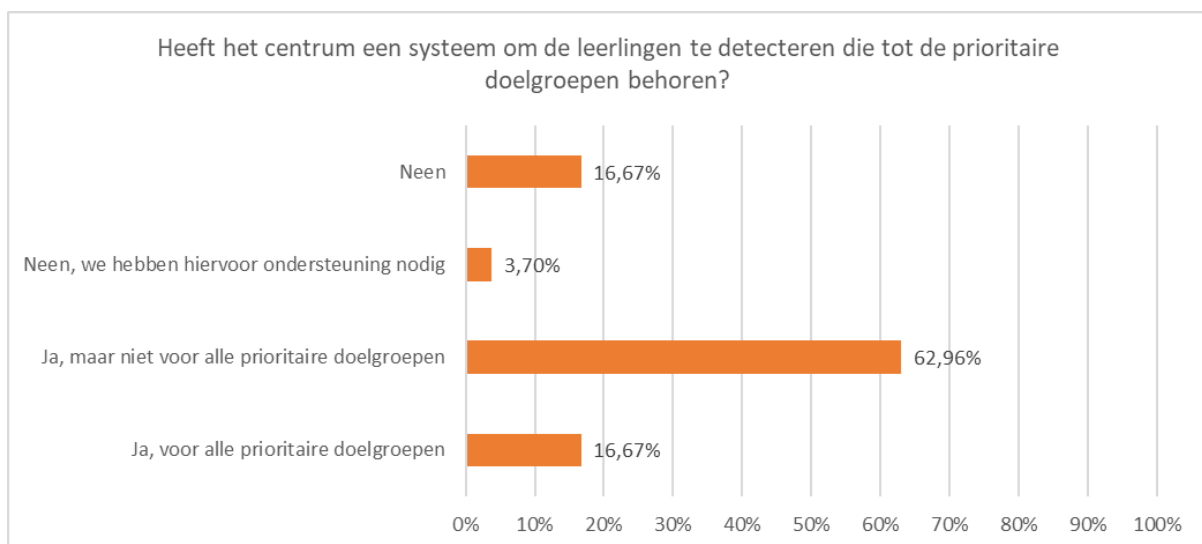
We zijn alert voor de kwaliteitsbewaking van (a) adviezen bij overgangen en (b) verslagen (IAC & toegang buo)

De helft van de centra is van mening dat ze omwille van de coronacrisis interne afspraken en werkwijzen in dit verband beter uitklaarden. Met een verhoogde alertheid voor de impact van opgelopen leerachterstand op de leerprestaties van (kwetsbare) leerlingen tot gevolg. En met daarnaast bijvoorbeeld een betere voorbereiding van de CLB-medewerkers op een gesprek over faire loopbaanbegeleiding met de scholen. Dat geldt zowel voor de adviezen bij overgangen (n = 30; 55,56%) als bij de verslagen (n = 27; 50%). De interventies zijn niet proactief, ze ontstaan naar aanleiding van signalen van scholen over bv. leerlingen die “niet op hun plaats zitten” en voor (kwetsbare) leerlingen die bij het centrum bekend zijn door meldingen.

Andere

Sommige centra (n = 7; 12,96%) verwijzen naar andere maatregelen zoals de doorstroming naar jeugdhulp verzekeren, laagdrempelige communicatie, materiaal voorzien (laptop, winterjassen ...) en het opkomen voor fysieke toegang tot onderwijs voor leerlingen die in een asielcentrum verblijven maar door het gemeentelijke beleid niet kunnen deelnemen.

3.2.2 **Systeem om bepaalde groepen van (kwetsbare) leerlingen te detecteren**

Negen centra (16,67%) zeggen dat ze een systeem hebben om de groepen van leerlingen te detecteren waarvoor de overheid specifieke aandacht vraagt. De meeste centra (n = 34; 62,96%) nuanceren deze stelling omdat ze niet alle prioritaire groepen van leerlingen bereiken of ze geven aan nog niet over een dergelijk systeem te beschikken (n = 9; 16,67%).

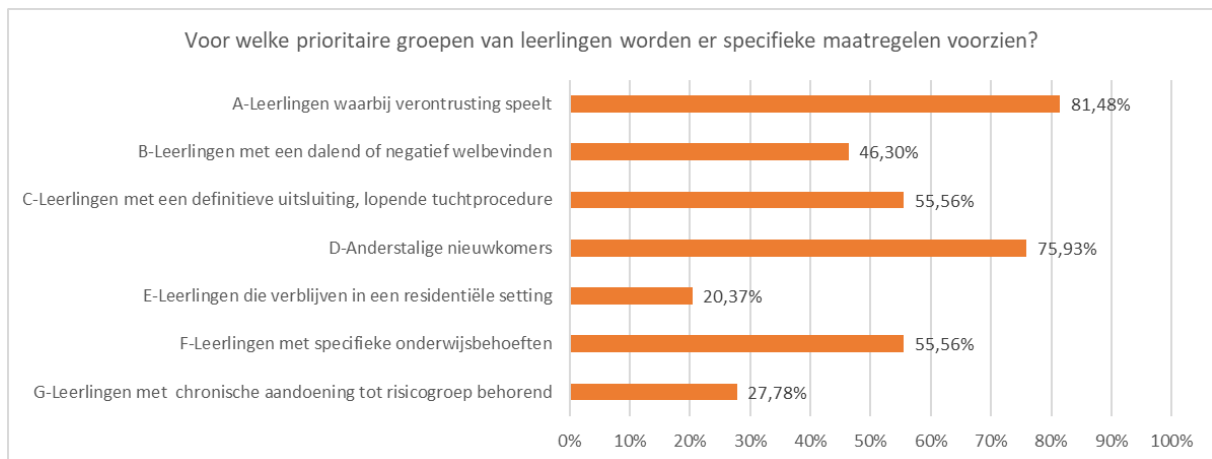
TOELICHTING

De centra hebben ervoor gekozen om te werken via het systeem van de meldingen. Ze kozen er niet voor om in samenwerking met de scholen een systeem op te zetten dat actief op zoek gaat naar de opgegeven doelgroepen en naar omstandigheden die in de verschillende pandemiescenario's hun deelname aan onderwijs bemoeilijken.

De meeste centra zijn zich bewust van de blinde vlekken en van hun afhankelijkheid van meldingen door de school.

Meerdere centra wijzen op afspraken met de scholen over leerlingen voor wie het centrum in eerste instantie een begeleidende taak opneemt. Ze doen dat in de huidige omstandigheden onder meer om de vraaggestuurde werking beheersbaar te houden en omdat ze er vanuit gaan dat ze op die manier meldingen krijgen over bijvoorbeeld leerlingen in een verontrustende leefsituatie en afwezige leerlingen.

3.2.3 Prioritaire groepen waarvoor de centra vooral aandacht hebben

Leerlingen in een verontrustende leefsituatie zijn de groep van leerlingen waarvoor de centra het meest specifieke maatregelen vermelden (n = 44; 81,48%). Anderstalige nieuwkomers worden ook vaak vermeld (n = 41; 75,93 %). Voor leerlingen in een residentiële setting voorzien de centra het minst vaak in specifieke maatregelen (n = 11; 20,37%), dat geldt ook voor leerlingen met een chronische aandoening die tot de risicogroep behoren (n = 15; 27,78%).

TOELICHTING

Dit beeld stemt overeen met wat centra op eerdere vragen als antwoord gaven: het meldingssysteem brengt bepaalde groepen meer dan andere in beeld. Eens in beeld en als prioriteit door het CLB opgenomen in begeleidingstrajecten, worden er (specifieke) maatregelen genomen.

Hoe "specifiek" zijn deze maatregelen in 2020-2021?

Leerlingen in een verontrustende leefsituatie staan hoog op de agenda van de centra. Zo proberen centra de hulpverlening sneller op gang te brengen door intern betere afspraken te maken en door met externe hulpverleners samenwerkingsscenario's op te maken. Hetzelfde geldt in sommige centra voor leerlingen met signalen over zelfmoord, angst of depressie. Het gaat hierbij vooral over een

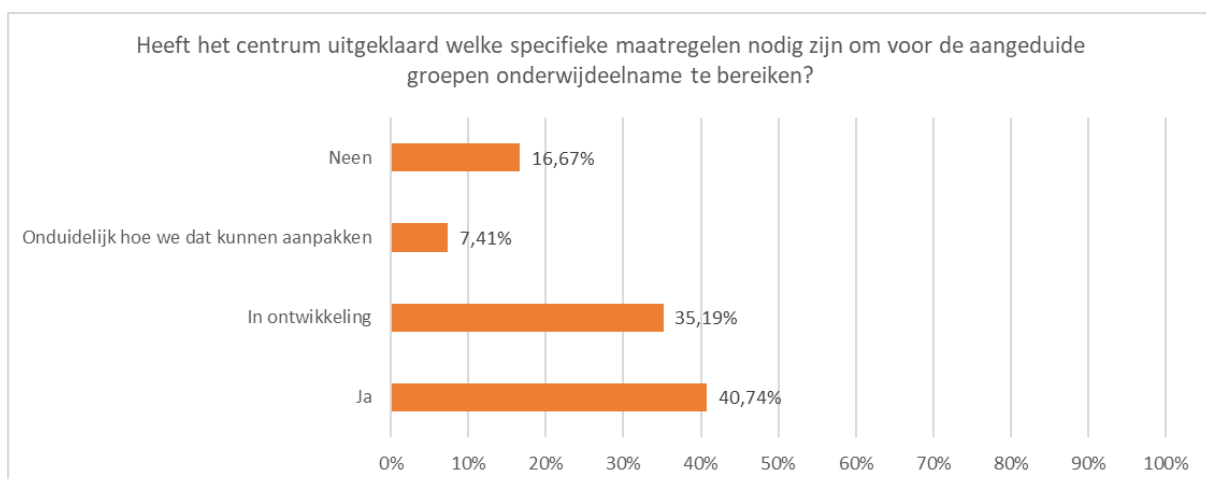
verbetering van de hulpverlening, niet noodzakelijk over specifieke maatregelen met het oog op hun onderwijsdeelname.

Over de onderwijsdeelname van anderstalige nieuwkomers maakten de centra zich tijdens onze vorige bevraging zorgen omdat zij het moeilijkst bereikbaar zijn en de meeste hinder ondervinden om aan onderwijs deel te nemen. Deze bezorgdheid en specifieke aandacht is er nog steeds. Door de CLB-werking bij de asielcentra beter bekend te maken, hopen ze bijvoorbeeld de samenwerking te verbeteren en anderstalige nieuwkomers beter te bereiken. Er is echter weinig vooruitgedacht, rekening houdend met wat in de verschillende pandemiescenario's nodig is om hun onderwijsdeelname in een situatie van afstandsonderwijs beter te verzekeren dan vorig schooljaar.

De specifieke aandacht voor leerlingen op internaat gaat vooral over het afspreken van de leerbegeleiding in het geval van quarantaine.

Voor de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften gaat het vooral over "aandacht" vanuit de gebruikelijke werking.

3.2.4 Specifieke maatregelen verduidelijken en uitwerken per doelgroep

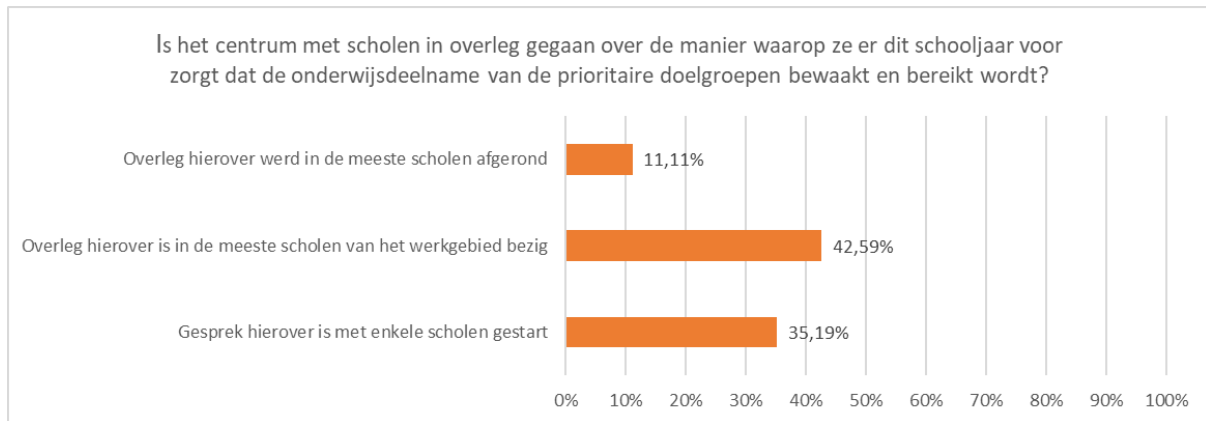
Het antwoord op deze vraag is verdeeld. 40,74% (n = 22) van de centra zegt dat ze uitklaarden welke maatregelen specifiek nodig zijn om voor de groepen waar ze vooral meer mee bezig zijn, onderwijsdeelname te bereiken. Voor de overige centra (n = 32; 59,26%) gaat deze stelling te ver. Heel wat centra voelen zich niet altijd in staat om te benoemen wat voor de betrokken leerlingen specifiek nodig is om - samen met de scholen - hun onderwijsdeelname in 2020-2021 te versterken.

TOELICHTING

Centra die "ja" antwoorden gaan er van uit dat wat ze momenteel doen volstaat en voldoende specifiek is. Ze vinden het niet meteen nodig om het anders aan te pakken. Er zijn ook centra die gaandeweg specifiekere maatregelen nemen: ad hoc, organisch groeiend en voor bepaalde leerlingen. Sommige centra vragen zich af wat "specifieke aandacht" betekent en waarin dat anders is dan wat ze al doen. Tot slot zijn er ook centra die duidelijk "neen" als antwoord geven omdat ze voluit de kaart trekken van contactonderzoek in combinatie met meldingen. Voor hen volstaat de huidige aanpak als ze er in slagen om door het contactonderzoek de scholen open te houden. Ze zien ook niet in hoe ze

momenteel een meer doelgroepgerichte en proactieve aanpak zouden combineren met de druk van het contactonderzoek.

3.2.5 Overleg met de scholen over de onderwijsdeelname van bepaalde groepen van leerlingen

De centra hebben de aandacht voor prioritaire groepen vrijwel overal op één of andere manier ter sprake gebracht. De meeste centra (n = 42; 77,78%) gaan er van uit dat deze gesprekken in de huidige omstandigheden nooit echt afgerond zijn.

TOELICHTING

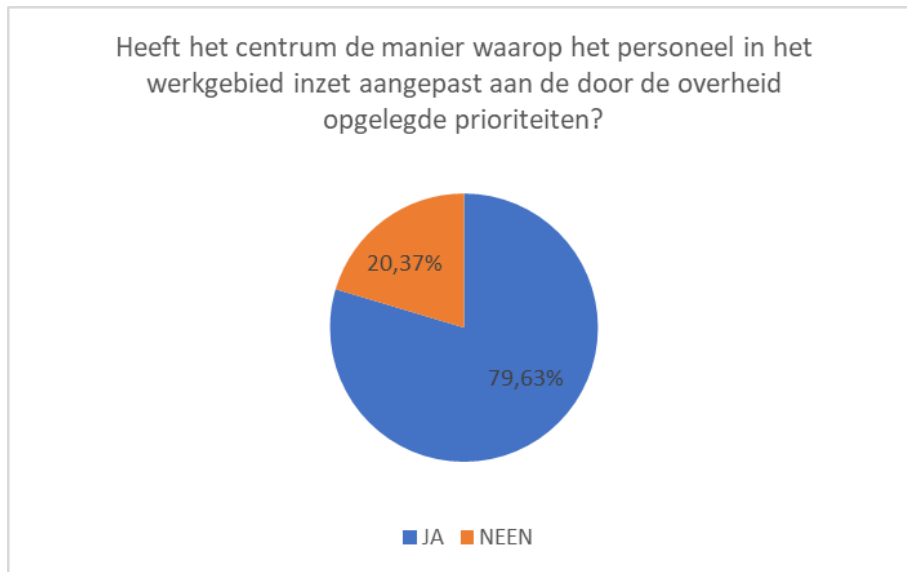
Als de specifieke aandacht voor bepaalde groepen van leerlingen grondiger is besproken met een school uit het werkgebied, dan gebeurde dit vaak ad hoc en op initiatief van de CLB-medewerker of een bepaalde school.

Ook hier geldt dat er doorgaans met scholen wordt (af)gesproken in het verlengde van de gebruikelijke werking en de ervaringen met de coronamaatregelen van vorig schooljaar. De richtlijn over specifieke aandacht voor bepaalde groepen van leerlingen en de doelstelling om hun onderwijsdeelname te versterken, zorgde niet meteen voor overleg of afspraken over specifieke maatregelen.

3.3 Beleid en (personeels)organisatie met het oog op uitvoering van deze prioriteiten

Zowel de prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg als de specifieke aandacht voor bepaalde groepen van leerlingen vragen van de centra dat ze hun beleid en mogelijk ook hun organisatie hier op afstemmen. Vooral de nieuwe taak van contactonderzoek lijkt in toenemende mate druk te zetten op de organisatie, mede afhankelijk van de verspreidingsgraad in de bevolking. Vanuit de bevraging werd getracht om zicht te krijgen op de impact, de manier waarop ze hiermee omgaan en op welke manier hun samenwerking met de scholen hierdoor beïnvloed wordt.

3.3.1 Aangepaste personeelsinzet

79,63% (n = 43) van de CLB's heeft de manier waarop het zijn personeel in het werkgebied inzet, aangepast aan de prioriteiten van de overheid. 20,37% (n = 11) van de centra had dit op het moment van de bevraging (nog) niet gedaan.

TOELICHTING

Uit verdere analyse blijkt dat deze 20,37% vooral CLB's uit de beginperiode van de bevraging zijn, die op dat moment nog relatief weinig coronabesmettingen hadden. Centra die reeds te kampen hadden met een artsentekort, hebben mogelijk ook sneller moeten schakelen om een antwoord te kunnen bieden op de stijgende coronameldingen.

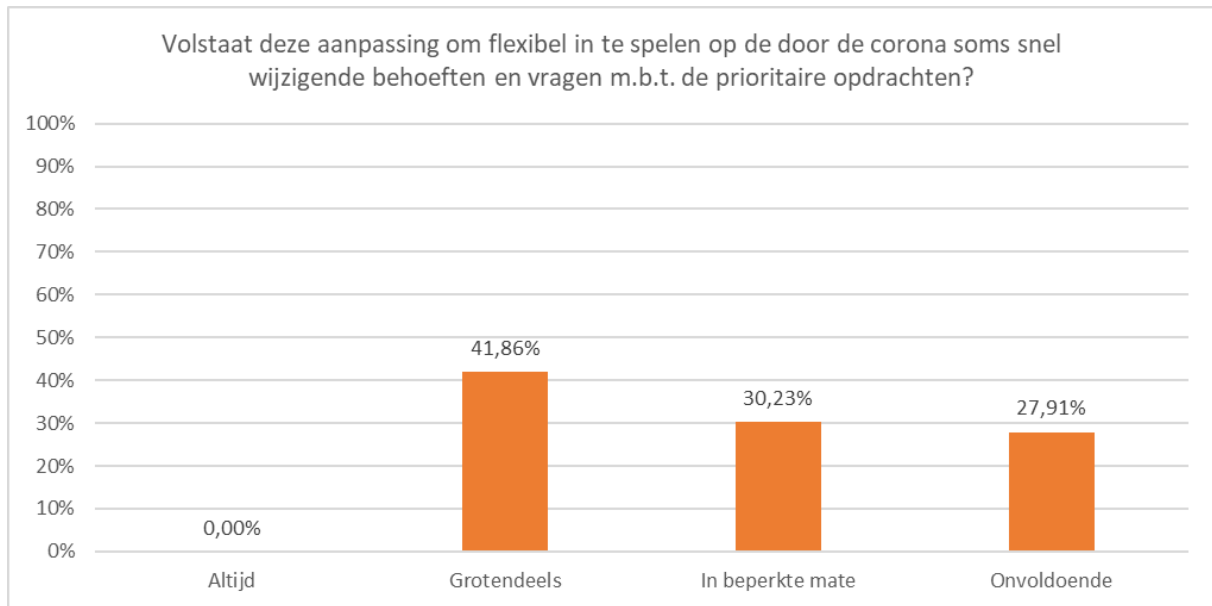
Ook de nood aan een permanentiesysteem voor coronameldingen en contactonderzoek tijdens de avonden en weekends, heeft veel centra ertoe aangezet om het personeel anders in te zetten.

De aanleiding voor deze organisatorische verschuivingen is bijna uitsluitend terug te brengen tot de verhoogde druk door contactonderzoek. Geen enkel CLB geeft aan zijn personeel anders in te zetten omwille van zijn beleid in verband met de prioritaire doelgroepen.

Gezien de nood aan specialisatie, kiezen vele CLB's ervoor om het contactonderzoek bij een vast team onder te brengen, onder supervisie van een arts. Collega's buiten dit team worden soms wel ingeschakeld voor de telefonische contacten of voor het geruststellen van ouders, leerlingen of leraren, maar minder voor het contactonderzoek zelf.

CLB's geven te kennen dat de extra middelen hen in staat stellen om bijkomend personeel aan te werven, maar dat het vinden van de juiste profielen niet evident is. Het feit dat de extra middelen van september initieel tot eind december werden toegekend, bemoeilijkte eveneens de aanwerving.

3.3.2 De mate waarin de aanpassingen van de personeelsinzet volstaat

Geen enkel CLB zegt dat de aangepaste inzetbaarheid van het personeel in alle situaties volstaat om in te spelen op de snel wijzigende behoeften en vragen over de prioritaire opdrachten. 41,86% (n = 18) geeft aan dat dit grotendeels volstaat, maar voor de meerderheid (n = 25; 58,14%) volstaat het slechts in beperkte mate (n = 13; 30,23%) of onvoldoende (n = 12; 27,91%).

TOELICHTING

Uit de gesprekken blijkt dat bij heel veel centra het water aan de lippen staat. CLB's die op het moment van de bevraging nog 'grotendeels' antwoorden, geven aan dat ze vrezen dat het snel naar 'in beperkte mate' kan evolueren.

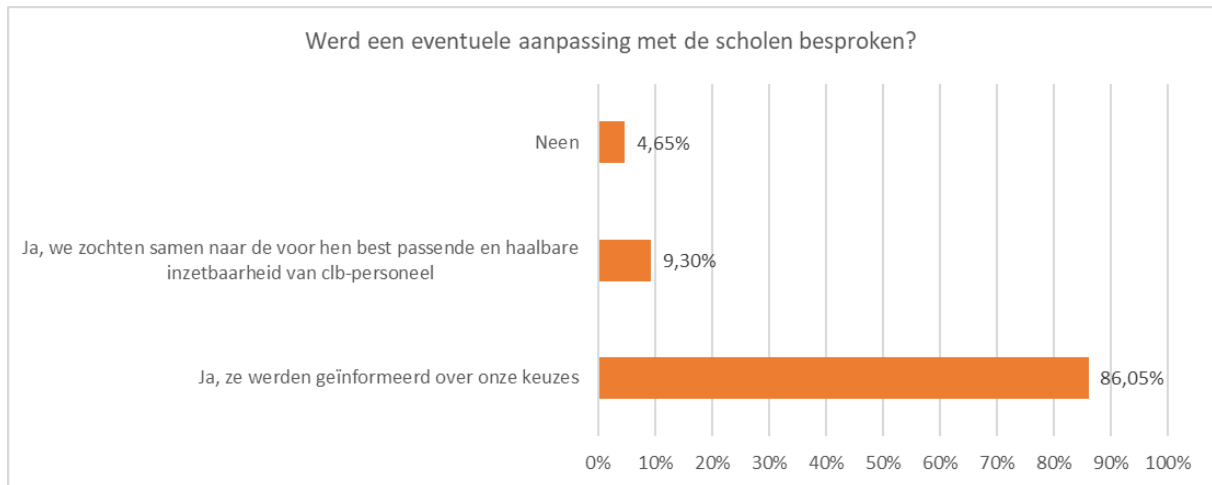
Centra maken zich zorgen over hun personeel dat meer en meer gebukt gaat onder het weekend- en avondwerk. Momenteel wordt dit nog grotendeels ingevuld op basis van vrijwilligheid, maar ook dit dreigt af te brokkelen. Dit confronteert de centra met vragen naar een eenduidig arbeidskader voor avond- en weekendwerk.

De centra ervaren ook een verhoogde mentale belasting, ziekteverzuim door de hoge werkdruk of coronabesmettingen, beperkingen op de uitvoering van het langetermijnbeleid, een uitdagende personeelsorganisatie en een verhoogde druk door de veelheid aan interne en externe communicatie.

Daarnaast legt het contactonderzoek ook veel druk op de andere aspecten van het werk, waardoor de medewerkers het gevoel hebben belangrijke taken niet meer te kunnen uitvoeren en de kwaliteit van uitvoering ook onder druk komt te staan. Centra vrezen ook een reboundeffect, omdat er op dit moment verschillende opdrachten 'on hold' worden gezet binnen de vraaggestuurde werking.

Daarnaast stapelen de overuren van de medewerkers zich op en zullen die op een bepaald moment ook opgenomen worden.

3.3.3 Gesprek met scholen over de gewijzigde personeelsinzet

86,05% (n = 37) van de CLB's heeft de scholen geïnformeerd over de gewijzigde inzetbaarheid van het personeel. Vier (9,30%) centra zochten samen met hun scholen naar de best passende en haalbare inzetbaarheid van het CLB-personeel en twee centra (4,65%) bespraken de aanpassingen helemaal niet met hun scholen.

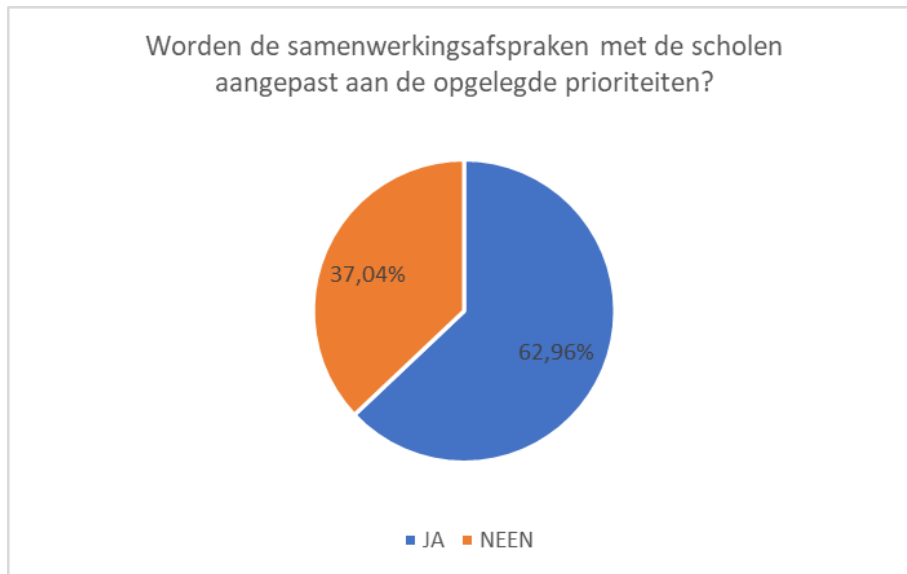
TOELICHTING

Veel centra geven aan dat ze in een situatie van crisismanagement beland zijn, waardoor ze niet in de mogelijkheid zijn om in overleg te gaan over de ideale inzetbaarheid, maar dat ze de scholen wel informeren over de genomen beslissingen.

De CLB's die aangaven dat ze wel samen met de scholen zochten naar de best passende inzetbaarheid, deden dit vaak via overkoepelende organen zoals de scholengroep, een coördinerende directeur of een centrumraad, om nadien te communiceren naar de betrokken scholen. Een groep van de CLB's organiseerde bijvoorbeeld een webinar over de contactopsporing om enerzijds de scholen te informeren, maar anderzijds meteen ook feedback te krijgen en zo hun samenwerking te optimaliseren.

Wanneer de vraaggestuurde werking onder druk kwam, werd vaak een prioritering afgesproken waarbij vragen over bepaalde doelgroepen of situaties met voorrang opgenomen werden (verontrustende thuissituatie, dreigende suïcide of lopende trajecten die voorrang kregen op nieuwe trajecten).

3.3.4 Aanpassing van de samenwerkingsafspraken

62,96% (n = 34) van de centra paste de samenwerkingsafspraken aan, aan de opgelegde prioriteiten. Heel vaak gaat het dan vooral over de prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg. De specifieke aandacht voor bepaalde groepen van leerlingen is veel minder terug te vinden in de samenwerkingsafspraken.

TOELICHTING

De snel wijzigende omstandigheden maken het moeilijk om de samenwerkingsafspraken actueel te houden.

Centra halen daarnaast vaak aan dat het initiatief voor de samenwerkingsafspraken nu bij de scholen ligt en dat dit nog niet optimaal verloopt. Heel wat centra geven aan hier de school nog te ondersteunen om deze opdracht samen in te vullen. Dit heeft tot gevolg dat de samenwerkingsafspraken nog niet opgemaakt zijn voor een aantal scholen.

Ook voor de 'prioriteiten op het vlak van preventieve gezondheidszorg, vroegen we of de CLB's hierover in overleg zijn gegaan met de scholen. De meeste centra hebben op zijn minst de scholen geïnformeerd over de belangrijkste veranderingen op het gebied van preventieve gezondheidszorg en de flexibele en snel wijzigende manier van werken onder druk van het contactonderzoek. De meeste centra gaven ook aan dat ze dit onderdeel standaard opnemen in de samenwerkingsafspraken, maar dat het momenteel heel moeilijk is om de afspraken af te ronden.

4 Conclusie

Contactonderzoek krijgt, zoals afgesproken met de overheid, voorrang op alle andere opdrachten. Doorheen de bevraging werd voelbaar hoe de centra zich telkens weer aanpasten en meer personeel voor contactonderzoek inzetten. Er vielen gaten in de uitvoering van andere opdrachten, ook in de prioritaire opdrachten voor schooljaar 2020-2021.

De centra leggen prioriteiten binnen de prioriteiten voor schooljaar 2020-2021. Met contactonderzoek en vaccinaties als eerste prioriteit. Naarmate de bevraging vorderde, vonden de centra het onzeker of zelfs onmogelijk om de afgesproken systematische contacten uit te voeren. De start van het schooljaar ging niet gepaard met het uitwerken van een strategie en proactieve aanpak om in verschillende pandemiescenario's de onderwijsdeelname te behouden van leerlingen waarvoor de overheid specifieke aandacht vraagt. De criteria die de centra hanteren om binnen de vraaggestuurde werking te prioriteren, sluiten in meerdere of mindere mate aan bij de door de overheid opgegeven groepen van leerlingen.

De centra tonen een grote flexibiliteit in het organiseren en uitvoeren van het contactonderzoek. De druk en onvoorspelbaarheid van het contactonderzoek dwingt hen om voortdurend de plannings en samenwerking met de scholen te herbekijken en te communiceren. Daarnaast zijn er de samenwerkingsovereenkomsten. Ze komen met vertraging tot stand. De opgave om samen met de scholen specifieke aandacht te hebben voor leerlingen die moeilijker aan onderwijs deelnemen, is niet meteen onderwerp van gesprek en planning tijdens het overleg met de scholen. In scholen met een zwakker zorgbeleid sturen CLB-medewerkers vanuit de gebruikelijke werking soms wel aan op afspraken over bepaalde noodzakelijke maatregelen.

5 Aandachtspunten voor de overheid en onderwijspartners

1. De Vlaamse Regering voorziet extra middelen voor het contactonderzoek. Het komt er nu op aan dit extra budget lang genoeg in de centra beschikbaar te houden en een flexibel gebruik ervan toe te staan, breder dan het contactonderzoek. De middelen zijn nodig om de druk van het contactonderzoek op de andere opdrachten te beperken en om de onderwijsdeelname van bepaalde groepen van leerlingen proactief en doorheen het schooljaar te bevorderen.
2. Het is voor de centra onvoldoende duidelijk hoe ze met maatregelen kunnen anticiperen op wisselende omstandigheden die de onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen bemoeilijken. Er is ondersteuning nodig om met hen een strategie en aanpak uit te werken waardoor ze tijdig, accuraat, doelgroepspecifiek en in verschillende pandemiescenario's de noodzakelijk maatregelen nemen om onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen in samenwerking met de scholen te realiseren.
3. Er ligt een uitdaging voor de overheid, de schoolbesturen, de ondersteuning/begeleiding en de onderwijsinspectie om een strategie uit te werken die de scholen accuraat detecteert en ondersteunt die achterblijven op het vlak van zorgbeleid. Het meldingssysteem waarop de centra nu in hoge mate vertrouwen, wordt grotendeels via de scholen geactiveerd. Daardoor zijn de centra in belangrijke mate afhankelijk van de kwaliteit van het zorgbeleid in de scholen. De centra geven aan dat ze via de signaalfunctie inspelen op een zwak zorgbeleid, maar ze zeggen tegelijk dat het moeilijk is als ze de enige partner zijn die net in deze scholen extra aandacht vraagt voor maatregelen die de onderwijsdeelname van kwetsbare leerlingen bevorderen.

4. Klassenraden buigen zich over heroriënteringen en scholen vragen de centra (gemotiveerde) verslagen op te maken. Bij de centra leeft een bezorgdheid over een faire heroriëntering in de huidige omstandigheden en over de impact ervan op het verloop van de onderwijsloopbaan van kwetsbare leerlingen. Vooral als ze bedenkingen hebben bij de aangeboden leerlingenbegeleiding en als leerlingen te snel een uitbreiding van de onderwijsdoelen moeten verwerken. Naast de verwachting om leerlingen een faire diagnostiek en faire evaluatie te geven, is ook een faire onderwijsloopbaanbegeleiding nodig. Het is belangrijk dat de overheid met de verschillende partners uitklaart en afspreekt wat nodig is voor een faire onderwijsloopbaanbegeleiding.